

طنین صدای متفاوت

انتخابات پزشکیان نقطه عطفی در تجربه سیاسی ایران است

محمد جواد حق شناس

استاد علوم سیاسی

انتخابات ریاست جمهوری سال گذشته را می توان یکی از خاص ترین و در عین حال سرنوشت سازترین انتخابات تاریخ جمهوری اسلامی دانست. رخدادی که هم از نظر زمان بندی و شرایط برگزاری و هم از حیث پیامدهای سیاسی و اجتماعی، تفاوت آشکاری با انتخابات های گذشته داشت و به نوعی می توان آن را با اولین انتخابات پس از انقلاب اسلامی مقایسه کرد. ماجرایی از حادثه تلخ و غیرمنتظره سقوط بالگرد حامل رئیس جمهوری وقت، سید ابراهیم رئیسی آغاز شد. این حادثه ناگوار که به شهادت رئیس جمهوری و همراهان او انجامید، کشور را با وضعیتی ویژه روبه رو کرد. مطابق قانون اساسی ضرورت داشت ظرف کمتر از ۵۰ روز انتخابات جدید برگزار و تکلیف عالی ترین مقام اجرایی کشور روشن شود. چنین محدودیت زمانی، آن هم در شرایطی که کشور با شوک ناشی از فقدان رئیس جمهوری مواجه بود، عملاً همه دستگاه های اجرایی، سیاسی و رسانه ای را وارد مرحله ای فشرده و پرتلاطم کرد. با آغاز روند بررسی صلاحیت ها، شورای نگهبان فهرستی از نامزدهای نهایی را اعلام کرد که در میان آنان، حضور چهره های شاخصی همچون محمد باقر قالیباف، سعید جلیلی و مسعود پزشکیان چشمگیر بود. در کنار این افراد، چند چهره دیگر نیز حضور داشتند که از همان ابتدا روشن بود انگیزه یا ظرفیت جدی برای ادامه رقابت ندارند. همین موضوع سبب شد از همان آغاز، فضای انتخاباتی بر محور تقابل جریان های اصلی سیاسی و به ویژه رقابت میان جلیلی، قالیباف و پزشکیان

یکی از اقدامات مورد توجه دولت، تلاش برای رفع فیلترینگ بخشی از پلتفرم های مجازی بود. این تصمیم از نگاه بسیاری از جوانان و فعالان اجتماعی به منزله احترام به آزادی های فردی و کاهش شکاف دولت-جامعه ارزیابی شد

شکل بگیرد. یکی از مهم ترین پرسش ها و نگرانی ها پیش از آغاز رسمی تبلیغات انتخاباتی، موضوع مشارکت مردم بود. تجربه انتخابات مجلس و نیز انتخابات ریاست جمهوری پیشین نشان داده بود بی اعتمادی و دلسردی در بخشی از جامعه رو به افزایش است. کاهش مشارکت عمومی و همچنین رشد چشمگیر آرای باطله، زنگ خطری جدی برای کشور محسوب می شد. بنابراین همه نگاه ها به این نکته دوخته شده بود که آیا انتخابات جدید می تواند بخشی از مردم را پای صندوق رأی بازگرداند یا خیر؟

برخلاف برخی پیش بینی ها، فضای انتخاباتی تا حدی از رقابتی بودن برخوردار شد. مناظره های تلویزیونی و گفت وگوهای انتخاباتی، فرصتی بود تا نامزدها دیدگاه های خود را درباره موضوعات کلیدی همچون اقتصاد، سیاست خارجی، عدالت اجتماعی و آزادی های مدنی بیان کنند. در این میان رویکرد میانه رو و آرام مسعود پزشکیان برای بخشی از جامعه جذابیت داشت. او تلاش کرد خود را به عنوان صدای متفاوتی معرفی کند که به دغدغه های روزمره مردم و مطالبات اجتماعی توجه دارد. همین امر سبب شد طیفی از شهروندان که پیش تر در انتخابات شرکت نمی کردند، این بار انگیزه بیشتری برای مشارکت بیابند. در نهایت انتخابات در دو مرحله برگزار شد. مرحله اول با مشارکت حدود ۴۰ درصدی مردم همراه بود؛ رقمی که اگرچه پایین تر از استانداردهای تاریخی جمهوری اسلامی بود، اما با توجه به شرایط ویژه و فضای پیش بینی شده سرد، نشانه ای از پویایی مجدد تلقی شد. مرحله دوم اما افزایش قابل توجهی در میزان حضور به همراه داشت و مشارکت به مرز ۵۰ درصد رسید. این رشد نشان داد فضای رقابتی و حضور یک نامزد متفاوت می تواند بخشی از جامعه را دوباره به صندوق رأی بازگرداند.

مسعود پزشکیان با کسب اکثریت آرا به عنوان رئیس جمهوری انتخاب شد. این پیروزی برای بسیاری از ناظران سیاسی به معنای ورود یک گفتمان تازه به عرصه اجرایی کشور بود؛ گفتمانی که می کوشید با فاصله گرفتن از تندروی ها و توجه به مطالبات اجتماعی و فرهنگی، امیدی نو در جامعه ایجاد کند.

پیروزی پزشکیان تنها به تغییر در رأس قوه مجریه ختم نشد، بلکه نشانه هایی از تغییر رویکرد در حکمرانی کشور را نیز آشکار ساخت.

از جمله ترکیب کابینه و انتخاب همکاران؛ در اولین گام، پزشکیان کوشید کابینه ای متوازن تر تشکیل دهد. انتخاب همکارانی که رویکردی عمل گرایانه تر داشتند، این پیام را منتقل کرد که دولت جدید قصد دارد از فضای سیاسی بسته فاصله بگیرد.

دومین تغییر سیاست های اجتماعی و فرهنگی بود؛ یکی از اقدامات مورد توجه دولت، تلاش برای رفع فیلترینگ بخشی از پلتفرم های مجازی بود. این تصمیم از نگاه بسیاری از جوانان و فعالان اجتماعی به منزله احترام به آزادی های فردی و کاهش شکاف دولت-جامعه ارزیابی شد. همچنین نوع نگاه پزشکیان به موضوع «قانون حجاب» نشان داد که دولت او درصدد تعدیل و بازنگری در سیاست هایی است که منجر به تنش های اجتماعی شده بود.

سوم، سیاست خارجی و مدیریت بحران ها؛ در عرصه سیاست خارجی، دولت پزشکیان تلاش کرد مسیر متفاوتی از خود نشان دهد.

تمایل به ازسرگیری مذاکرات با آمریکا و مدیریت تنش ها، گامی بود که نشان می داد دولت به دنبال کاهش فشارهای خارجی و جلوگیری از تشدید بحران های امنیتی است. عملکرد دولت در اجرای جنگ اخیر نیز بیانگر این بود که تیم جدید می خواهد با رویکردی عمل گرایانه تر، مانع گسترش جنگ شود. بنابراین انتخابات گذشته یک پیام روشن برای جامعه سیاسی ایران داشت: اگر فضای رقابتی واقعی ایجاد شود، بخش قابل توجهی از مردم حاضرند در فرآیند سیاسی مشارکت کنند. تجربه انتخابات نشان داد رأی مردم همچنان می تواند تأثیرگذار باشد و بر نحوه اداره کشور اثر بگذارد. از سوی دیگر، برای دولت نیز این پیام وجود دارد که اعتماد به دست آمده شکننده است. اگر مطالبات اجتماعی و اقتصادی رأی دهندگان نادیده گرفته شود، احتمال بازگشت دوباره بی اعتمادی و کاهش مشارکت در انتخابات های بعدی وجود خواهد داشت. به عقیده من، انتخابات سال گذشته را می توان نقطه عطفی در مسیر تحولات سیاسی جمهوری اسلامی دانست. انتخاب پزشکیان به عنوان رئیس جمهوری، بازگشت نسبی اعتماد و امید به بخشی از جامعه را رقم زد و نشان داد که مسیر اصلاح و تغییر، هرچند دشوار و پرچالش، همچنان از صندوق رأی می گذرد. اگر دولت جدید بتواند این سرمایه اجتماعی را حفظ و تقویت کند، شاید بتوان گفت انتخابات سال گذشته نه تنها پایانی بر یک بحران، بلکه آغازی برای فصلی تازه در سیاست ایران بود. >

اگر
پزشکیان
نبود

برند
کلیپ

شهریور ۱۴۰۴
هفته دولت
ویژگی نامه